

## Ομήρου Ιλιάδα, Ραψωδία Z 369 – 529

### Ο ΕΚΤΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΟΙΑ

### Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΚΤΟΡΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

**Τόπος:** Το σπίτι του Έκτορα, τα τείχη της Τροίας

**Χρόνος:** 22η μέρα του αφηγηματικού χρόνου – η πρώτη μέρα της σύγκρουσης Ελλήνων και Τρώων.

**Πρόσωπα:** Έκτορας, η οικονόμος του σπιτιού, Ανδρομάχη, Πάρις (=Αλέξανδρος)

**Βουβά πρόσωπα:** Αστυάνακτας, βάγια

### Στους στίχους 369 – 529 της ραψωδίας Z:

- Γνωρίζουμε καλύτερα το βασικότερο ήρωα της Τροίας, τον Έκτορα, που πρόκειται να παίζει σημαντικό ρόλο, αφού αυτός κυρίως θα συμβάλει με την απaráμιλλη ανδρεία του στην υλοποίηση της βουλής του Δία με τις νίκες των Τρώων, ώστε να δικαιωθεί ο Αχιλλέας.
- Γνωρίζουμε τις ανθρώπινες πλευρές των ηρώων και κατανοούμε το περιεχόμενο του ομηρικού ανθρωπισμού.
- Απολαμβάνουμε μια τρυφερή οικογενειακή στιγμή, που αποτελεί αλλαγή του πολεμικού σκηνικού και ένα συγκινητικό διάλειμμα μέσα στον όλεθρο του πολέμου.
- Στους στίχους 406-407 ξαναβλέπουμε πόσο σημαντικό ρόλο έπαιζε εκείνη την εποχή η τιμή και η ανδρεία και στους στ. 441-449 ότι η αιδώς και η υπεράσπιση της πατρίδας είχαν πρωταρχική αξία. Ακόμη και αν ο ήρωας ξέρει ότι θα χάσει, πολεμά· οι ηθικές του αρχές επιτάσσουν να υπερασπιστεί ο την Τροία.
- Μαθαίνουμε ότι ο θάνατος του Έκτορα είναι βέβαιος, άρα και η πτώση της Τροίας μετά απ' αυτόν.

### Ιδεολογικά στοιχεία:

**Στ. 441-443:** Ο φόβος της ατίμωσης είναι το κυρίαρχο συναίσθημα του ομηρικού ανθρώπου, το φιλότιμο, η βασική ιδέα που κινεί τον Έκτορα και διαχρονική αξία.

**Στ. 446:** Η πατρική δόξα πρέπει να διατηρηθεί από το γιο και να επαυξηθεί, για να κληροδοτηθεί στους δικούς του γιους.

**Στ. 454-461:** Η μοίρα των αμάχων σε ένα πόλεμο είναι πολύ σκληρή.

**Στ. 466-474:** Ο ομηρικός ήρωας μπορεί να είναι σκληρός στη μάχη, αλλά δεν παύει να είναι τρυφερός με την οικογένειά του.

**Στ. 480:** Οι γονείς θέλουν τα παιδιά τους να τους ξεπεράσουν, διαχρονική ευχή.

**Στ. 487-489:** Η ώρα του θανάτου του κάθε ανθρώπου είναι προκαθορισμένη από τη μοίρα, την οποία κανείς δεν μπορεί να αποφύγει.

### Πολιτισμικά στοιχεία:

**Στ. 378-380:** Οι θνητοί την δύσκολη ώρα του πολέμου προσεύχονται και παρακαλούν το θεό να τους βοηθήσει.

**Στ. 416-418:** Η καύση του νεκρού αποτελεί συνήθεια της εποχής του Ομήρου και όχι της μυκηναϊκής κατά την οποία έγινε ο Τρωικός πόλεμος (αναχρονισμός).

**Στ. 428:** Οι θάνατοι των γυναικών αποδίδονταν στην Άρτεμη.

**Στ. 475-481:** Ο πατέρας προσεύχεται στο θεό και του ζητάει να προστατεύσει το παιδί του και να τον κάνει καλύτερο από τον ίδιο.

**Στ. 372, 490-493:** Θέση της γυναίκας και του άνδρα στην ομηρική εποχή.

**Στ. 500:** Όταν κάποιος πέθαινε, οι γυναίκες των μοιρολογούσαν.

**Στ. 416-418:** ταφή νεκρών – επιτάφιο σήμα.

**στ. 425-428, 454-458:** οι δούλοι ήταν αιχμάλωτοι πολέμων. Στ. 427: η ελευθερία εξαγοραζόταν με λύτρα.

Η ονοματοθεσία των παιδιών

## Στοιχεία επικής τεχνικής – Αισθητικά στοιχεία

**A) επιβράδυνση:** στ. 371, 414-428, 475-481.

**επική ειρωνεία:** στ. 369-398, 413-418, 475-481, 526-529

**προοικονομία:** στ. 406 – 409 ο Έκτορας θα χάσει τη ζωή του, στ. 432 η χηρεία της Ανδρομάχης και η ορφάνια του Αστυάνακτα, στ. 448-449 η άλωση της Τροίας, στ. 456 η Ανδρομάχη θα συρθεί αιχμάλωτη στην Ελλάδα μετά την άλωση της Τροίας από το γιο του Αχιλλέα, τον Νεοπτόλεμο.

**B) παρομοιώσεις** στ. 388, 401, 506-514 (πλατιά παρομοίωση), 514.

**μεταφορές** στ. 425, 421, 428, 430, 513

**αντιθέσεις** στ. 409-410, 466-474, 459-461, 500

**άστοχα ερωτήματα** στ. 378-380

## Αφηγηματική Τεχνική

Αφήγηση, ανάδρομη αφήγηση (η Ανδρομάχη αφηγείται στον Έκτορα όσες συμφορές την έχουν βρει στο παρελθόν για να τον πείσει να μην την κάνει να ζήσει άλλη μία με τον θάνατό του), περιγραφή, διάλογος.

## Συμπληρωματικά σχόλια της ενότητας

**στ. 388-391:** Η ανησυχία της Αριάδνης την σπρώχνει έξω, στο χώρο του συζύγου της, ο Έκτωρ την αναζητά στον δικό της χώρο, το παλάτι. Η συνάντηση αναβάλλεται διαρκώς και μοιάζει αδύνατη. Ο Έκτωρ, καθώς δεν την βρίσκει, τρέχει στις πύλες. Η συνάντηση πραγματοποιείται σαν από σύμπτωση στον μεταίχμιο χώρο μάχης-άμαχου πληθυσμού, δηλαδή στις Σκαιές Πύλες.

**στ. 406 κ.εξ.:** Το επιφώνημα «οϊμέ» είναι η εισαγωγή ενός λόγου συναισθηματικά φορτισμένου. Ανταποκρίνεται στην εικόνα που έχουμε σχηματίσει για την Ανδρομάχη από τον ποιητή (στ. 373, 394, 406) και από την οικονόμα (386, 388).

**Η επιχειρηματολογία της Ανδρ. κινείται σε τρία χρονικά επίπεδα: μέλλον, παρελθόν, παρόν.**

**στ. 413-428:** Με την ιστορία της οικογένειας της Ανδρομάχης δίνεται στον ποιητή η ευκαιρία να αναφερθεί λεπτομερειακά στη γενναιότητα και τη μεγαλοψυχία του Αχιλλέα (σε 13 στίχους!), ώστε να μην ξεχνάει ο ακροατής τον κεντρικό ήρωα του έπους, αλλά και να μας υποβάλει την εντύπωση ότι η Ανδρομάχη δεν θα καταφέρει να ξεφύγει από τη μοίρα της γενιάς της. Επική ειρωνεία κρύβεται στα λόγια της: αυτός που ξεκλήρισε την οικογένειά της (Αχιλλέα) θα σκοτώσει και τον άντρα της.

**στ. 416-417:** Στις ομηρικές μάχες ο νικητής έπρεπε να πάρει και τα όπλα του νεκρού αντιπάλου του για να θεωρηθεί ολοκληρωμένη η νίκη του, γι' αυτό πολλές φορές η μάχη συνεχιζόταν γύρω από τον νεκρό. Ο αντίπαλος προσπαθεί να αφαιρέσει τα όπλα, ενώ οι συμπολεμιστές του τα υπερασπίζονται. Ο Αχιλλέας προτίμησε να στερηθεί αυτή την ικανοποίηση που θα σήμαινε ατίμωση για τον γέροντα βασιλιά των Κιλικών Αετίωνα.

**Στ. 418:** αναχρονισμός. Βλ. βιβλίο μαθητή σχόλιο στον στ. Α 53.

**Στ. 425-427:** Η μητέρα της Ανδρομάχης είχε την τύχη των γυναικών στον πόλεμο. Οδηγήθηκε ως σκλάβα στο στρατόπεδο των Αχαιών στην Τροία και στη συνέχεια εξαγοράστηκε από τον πατέρα της. Ωστόσο πεθαίνει ξαφνικά και η Ανδρομάχη χάνει το τελευταίο της στήριγμα.

**Στ. 433-439:** Προτείνει στον Έκτορα να εφαρμόσει αμυντικό σχέδιο.

**Στ. 441-465: Ο λόγος του Έκτορα.**

Γεμάτος κατανόηση. Εκτός όμως από σύζυγος και πατέρας, είναι υπεύθυνος απέναντι στον λαό ως ο πρώτος πολεμιστής της Τροίας. Η ομηρική «αιδώς» εμφανίζεται πάλι εδώ: Είναι ένα ανάμεικτο συναίσθημα ντροπής για το τι θα πουν οι άλλοι, αλλά και σεβασμού της κοινής γνώμης. Ο «φόβος της ατίμωσης» ήταν πολύ διαδεδομένος στην ομηρική κοινωνία. Σ' αυτή την εξωτερική πίεση, προστίθεται και η εσωτερική: ούτε ο εαυτός του δεν του επιτρέπει να κάνει πίσω («οὐδ' η καρδιά μου θέλει το»). Εσωτερικός σεβασμός.

Εκτός από την πατρίδα του, αγωνίζεται για να διαφυλάξει την τιμή και τη δόξα του πατέρα του και να επαυξήσει τη φήμη της οικογένειάς του.

**Στην κορυφή της πυραμίδας των αγαπημένων του προσώπων τοποθετεί την Ανδρομάχη (στ. 450-455).**

Ο Έκτορας εύχεται να πεθάνει πριν δει την ατίμωση της Ανδρομάχης (στ. 462-465). Η ενδεχόμενη σκλαβιά της, πέρα από τον πόνο που προκαλεί, θα έβλαπτε την τιμή της οικογένειάς του. Πβ. 410-411, η Ανδρομάχη είχε ευχηθεί κι εκείνη να πεθάνει πρώτη.

**Στ. 466:** Η κίνηση του Έκτορα μας μεταφέρει στον Αστυάνακτα. Η σκηνή διευρύνεται. Μετά τον Έκτορα-σύζυγο παρακολουθούμε τον Έκτορα-πατέρα. Οι γονείς ξεχνούν την απελπισία τους και γελούν με την αντίδραση του γιου τους που τρομάζει στη θέα της περικεφαλαίας. Ο Έκτορας αφήνει το κράνος: έμπρακτος αποπλισμός. Αφήνει, έστω και για λίγο, το ρόλο του πολεμιστή υπέρ του ρόλου του πατέρα. Κερδίζει η παιδική διαμαρτυρία-αθωότητα.

**Στ. 482-485:** Οι σύζυγοι έρχονται πιο κοντά.

**Στ. 494:** Φοράει την περικεφαλαία και η οικογενειακή σκηνή τελειώνει.

**Στ. 521-525:** Μιλάει στον αδελφό του φιλικά αφού τον βλέπει έτοιμο να πολεμήσει. Του θυμίζει ωστόσο ότι έχει την ευθύνη του πολέμου και κακώς συχνά καθυστερεί.